

Taryhdan gelen dostluk: Türkiye-Owganystan gatnaşyklary

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 23 января, 2025

Taryhdan gelen dostluk: Türkiye-Owganystan gatnaşyklary

TARİHTEN GELEN DOSTLUK – TÜRKİYE AFGANİSTAN İLİŞKİLERİ

Afganistan, İran platosu, Orta Asya bozkırları ve Himalaya silsilesinin kuzeybatı köşesinin kesiştiği bir geçiş bölgesinde yer almaktadır. Orta Doğu, Orta Asya, Hindistan alt kıtası ve Uzak Doğu'nun buluştuğu jeopolitiği nedeniyle, kültürel olarak pek çok hareket bu bölgede gerçekleşmiştir. Etnik çeşitlilikten, arkeolojik ve tarihsel bulgulardan da anlaşılacağı üzere Afganistan, uzun tarihi boyunca Batı, Orta ve Güney Asya arasında bir "fetih yolu" olmuştur.

Ülke, tarih boyunca, bir dizi imparatorluğun sınırlarına dâhil edilmiş, pek çok devletlerin orduları tarafından geçiş yolu olarak kullanılmış ve aynı zamanda çok sayıda irili ufaklı yerel imparatorlukların ortaya çıktığı topraklar olmuştur. Orta Asya, Güney Asya, Çin, Orta Doğu ve Avrupa'nın büyük merkezlerine bağlanan ticaret yolları ve göçler de bu toprakların içine nüfuz etmiş ve farklı, dil, kültür, politika ve dinlere ait miraslar burada birleşerek birbirlerine karışmıştır. Afganistan çok zengin bir kültür ve medeniyet tarihine sahiptir.

Afganistan'ın jeopolitik konumu ve coğrafi yapısı, Afgan devletinin oluşumunda kendine özgü bir yapının oluşmasına yol açmıştır. Ülke, Asya'nın en uzun süren üç medeniyetinin ortak etkilerine maruz kalmıştır. Bunlar Hint, Çin ve İran-İslam medeniyetidir. Aynı zamanda, başta Hint-Aryanlar, Türkler (Hun, Gazneli, Harzemşah, Timur, Babür, Özbek ve Türkmen) ile Moğollar olmak üzere, Orta Asya'nın pek çok göçebe halklarının geçici yerleşimine sürekli olarak açık olmuştur.

Bu gün Afganistan dediğimiz ülke, Güney Türkistan'dır. Bütün tarih boyu buralarda Türkler yaşamışlardır. Ancak Birinci Cihan Harbi'nden sonra bazı Afgan Kabileleri Hindikuş Dağlarından inerek buraları işgal etmişler ve burada tampon bir devlet kurmuşlardır. O zaman İngilizler Hindistan'da, bulunuyordu, Hindistan bir İngiliz sömürgesiydi. Ruslar da Türkistan'daydılar İngilizler ve Ruslar doğrudan doğruya kendileri hudut olmak istememişlerdir. Her ikisi de aralarında zayıf bir tampon devlet bulunmasını o zamanki siyasetlerine daha uygun görmüşler ve Afgan kabilelerini kışkırtarak orada bir Afgan devleti kurmuşlardır. Afganistan'ın bulunduğu coğrafya'da yüzyıllar boyunca birçok Türk devleti kurulmuştur. Bugün ülke nüfusunun büyük bir kısmını oluşturan Özbek, Kazak, Türkmen, Kırgız, Hazara ve Karakalpak Türkleri Afganistan'ın kuzeyi ile Hindikuş dağlık bölgesinde yaşamaktadırlar. Çöller, dağlar, sulak ovalar ve çamlık tepelerle değişik bir bitki örtüsüne sahip bu ülkede şartlar bölgeden bölgeye, hatta vadiden vadiye bile değişiklik göstermektedir.

Afganistan coğrafi itibariyle Orta Doğu ile Uzak Doğu arasında bir köprü ve geçiş yeridir. Gerek kuzeyden gelen gerekse güney ve batıdan gelen istilacı kavimler gözünde aşılamayan dağlarıyla, savaşçı kavmiyle tarih boyunca oldukça önemli stratejik bir özellik arz etmiştir. Kuzeyden gelenler için Hindistan ve İran'a güneyden ve batıdan gelenler için Orta Asya ve daha kuzeye bir kapı olması ve Rusya için sıcak denizlere inen yol üzerinde olması sebebiyle stratejik önemini her zaman korumuştur.

Orta Asya, Hindistan ve Orta Doğu'nun kesiştiği bir alana yerleşen Afganistan, 647.500 km² yüzölçümüyle kuzeyde Türkmenistan, 744 km, Özbekistan, 137 km ve Tacikistan, 1.206 km, doğuda Çin (Doğu Türkistan), 76 km, güney ve güneydoğuda Pakistan, 2.430 km batıda ise İran, 936 km ile komşudur. Afganistan, ülkenin en batısı ile en doğusu arasındaki uzaklık 1.350 km, kuzeyle güney arasındaki mesafe ise 900 km'dir.

Dağlık bir ülke olan Afganistan'ın, 34 vilayeti, en büyük kentleri sırasıyla: kabil, Kandahar, Herat, Mezar-ı Şerif, Kunduz ve Celalabad'dır. Bu şehirlerden ikisi geçmişte

kurulmuş, Türk devletlerine başkentlik etmişlerdir ve bu devletler Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı forsunda şimdi birer yıldızla temsil edilmektedir. Afganistan'ın iklimi, karasal; kışları soğuk ve yağışlı, yazları sıcak ve kuraktır. Coğrafi ve stratejik konumundan dolayı tarih boyunca Afganistan sömürgeci ve emperyalist devletlerin hedefi haline gelmiştir. Tarihten günümüze kadar Afganistan defalarca istilaya ve işgale uğramıştır. Bütün bu saldırı ve istilalarda Afgan halkı büyük maddi ve manevi zararlara maruz kalmış, kitlesel ölümler yapılmıştır. Ülke harap olmuş, şehirler, kasabalar, tabii, tarihi varlıkları yok olmuş ve yıkılmıştır. Yabancı güçlerin işgal ve istilaları her seferinde Afgan halkının direnişi karşısında sona ermiştir. Bu işgal ve saldırılar maddi zararların yanında ülkenin toplumsal yapısı ve halkın sosyolojik karakteri üzerinde olumsuz etkiler bırakarak büyük toplumsal travmalara sebep olmuştur. Yakın tarihe baktığımızda Afganistan halkı 30 yıllık işgal ve iç savaştan sonra büyük ve acı tecrübelerle uluslararası arenada yerini almaya çalışıyor. Yaşanmış olan bunca acıların ardından Afgan halkı kendi çabaları ve uluslararası camianın yardımlarıyla yaralarını sarmaya ve bozulan toplumsal yapıyı normalleştirmeye çalışıyor.

Afganistan ile ilgili mevcut olayları takip edenler bu ülkenin zengin yeraltı kaynaklarıyla ilgili dünya medyasında çıkan haberleri hatırlayacaklardır. Açıklanan verilere göre, bu fakir ülke aslında yeraltında çok zengin demir, bakır, kobalt ve lityumun yanı sıra pek çok değerli madeni, topraklarının altında barındırmaktadır. Afgan Hükümeti bu değerli madenlerin çıkarılması için girişimlerini sürdürmektedir. Sanayi ve Madenler Bakanı Vehidollaha ŞEHRANİ'ye göre, Bamiyan Eyaletindeki Hacıgecek demir rezervlerinin toplam değeri üç trilyon dolardır. Bu zengin madenlerin yeraltından çıkarılması için gerekli olan kaynak, teknoloji ve yetişmiş işgücünün bulunmaması, şimdilik Afgan halkının yaşam seviyesinin yükseltilmesi ve ülke kalkınmasına fayda sağlayacak gibi görünmemektedir. Afganistan vatandaşı yıllık ortalama 800 dolarlık GSMH ile yaşamlarını sürdürmektedir. Bu doğrultuda

güvenlik ve istikrarsızlık da en önemli handikap ve sorun olarak kalkınmanın önündeki en büyük engeldir.

Afganistan'da Nüfus

Afganistan'ın nüfusu hakkında bilgiler birbirini tutmamaktadır. Afganistan'da hiçbir zaman kapsamlı bir nüfus sayımı gerçekleştirilmemiştir. 1979'da yapılan son nüfus sayımına göre ülkenin nüfusu 15 milyon civarındadır. Bu sayımda savaş sırasında yapıldığı için gerçekçi görünmemektedir. Ayrıca o sırada bir-iki milyon Afgan mülteci Pakistan ve İran'da bulunmaktaydı. Ayrıca mücahitlerin kontrolündeki bölgeler de sayım dışı kalmıştır.

2008'de tahmini olarak, Afganistan'da 32-33 milyon arası bir nüfustan söz edilmektedir. Ancak bu rakam da pek sağlıklı gözükmemektedir.

Afganistan'da, Özbek, Hazara, Kazak, **Türkmen**, Kırgız, Kıpçak, Karluk ve Karakalpak Türk grupları bulunmakta ve bu gruplar, Afganistan'ın kuzeyi ile Hindikuş dağlık bölgesinde toplu olarak yaşamaktadırlar. Türklerin, bugünkü Afganistan'da oturduğu kuzey kesimine "Afgan Türkistan'ı" "**Afgan Türkmenistan'ı**" veya "Çahar vilayeti" de denmektedir.

Özbekler; Herat, Bala, Murgab, Maymana, Şıbırgan, Seripul, Akça, Belh, Mezar-ı Şerif, Tükurgan, Katagan ve Bedehşan bölgesindeki bazı köy ve kasabalarda yaşamaktadırlar. Genellikle tüccarlık, ziraatçılık ve zanaatkârlık yaparlar.

Afganistan'daki diğer büyük Türk grubu Türkmenlerdir. Türkmenistan dışında, Türkmenlerin en yoğun yaşadıkları yer Afganistan'dır. Türkmenler, Teke, Yamut, Herat, Maymana, Maruçak ve Andhoy, Taş-Kurgan, Mezar-ı Şerif, Belh, Akça, Katagan, Bedehşan ve Bala Murgab'da yaşamaktadırlar. Büyük çoğunluğu hayvancılıkla uğraşan Türkmenler, yetiştirdikleri hayvan ürünleriyle Afganistan'ın ihracatında önemli bir yer işgal etmektedirler.

Afganistan'da Dil

Tarih ve çevre Afganistan'da geniş bir insan ve dil farklılığı

sağlamıştır. Sürekli göç ve istila süreci daha fazla etnik ve kültürel karışım, çeşitli dini değişim dalgaları, düzensiz nüfus artış ve azalmaları meydana getirmiştir. Afgan dili, Afganistan'da çeşitli diller konuşulmaktadır. Ülkede Hint-Avrupa, Ural-Altay, Dravit ve Semihtik olmak üzere dört dil grubuna bağlı yirmiden, bazı araştırmacılara göre ise elliden fazla etnik topluluk yaşamaktadır. Bunlar da kendi içlerinde çeşitli kabilelere ayrılmaktadır.

Afganistan'da her bölgede değişik yerel diller konuşulmasına karşın genel olarak iki resmi dil kullanılmaktadır. Bunlardan Peştu dili, ülkenin güney bölgelerinde, Dari dili ise kuzey ve batı bölgelerinde kullanılmaktadır. Farsçanın değişik bir şivesi olan Dari'yi (Afgan Farsçası) eski bir terim olan Dari edebi olarak "mahkeme lisanı" anlamına gelmektedir. Aslında halen Afgan mahkemelerinde bu lisan kullanılmaktadır. Dari dili daha çok ülkenin kuzey ve batı bölgelerinde yaygın olarak konuşulmaktadır. Ülkenin iki resmi dilinden biri olmasına karşın Peştu, pek geçerli bir dil değildir. Çünkü ülke nüfusunun yüzde 60 gibi önemli bir bölümü bu dili bilmemektedir. Oysa ülkenin ikinci resmi dili olan Dari'yi herkes konuşabilmektedir. Bu yüzden Dari, genel iletişim dili olarak çeşitli etnik gruplar arasında önemli rol oynamaktadır. Afgan topraklarında konuşulan Türk ağızları arasında Kıpçak, Oğuz, Özbek ve Türkmen ağızları büyük yer tutar.

Afganistan'da Din

Afganistan'da İslam hem milli dindir hem de önde gelen kültür ve değerlerin temelidir. Son zamanlar haricinde bir millet kavramının gelişmediği, devletin, toplumun dışına düştüğü, halkın esas bağlılık duygularının doğrudan içinde bulunduğu cemaate yönelik olduğu Afganistan gibi bir ülkede, tüm halkın müştereken sahip olduğu tek unsur İslam'dır. İslam, etnik farklılıkların üzerinde yer alarak ve bağlılığın ana odağını oluşturarak, cemiyet ve ümmet kavramlarıyla çoğu zaman ülkede birlik duygusunu hâkim kılmıştır. Afganistan nüfusunun yüzde 99'u Müslüman'dır.

Afganistan'da Türkler

Türklerin tarih boyunca yayıldıkları ve devletler kurdukları ülkelerden birisi olan Afganistan'da Türkler, girdikleri devreden itibaren 18. yüzyılın ortasına kadar bu ülkeye ve onun siyasi ve sosyal yapısına hâkim olmuşlardır. Yaklaşık iki bin yıl Türklerin hâkimiyetinde olan Afganistan'da yaşayan bütün milletler ve dinler varlıklarını korumuşlardır.

Bu topraklara Afganistan adı 1747 yılında bugünkü Afganistan'ın kurucusu Ahmet Han Abdalı tarafından verilmiştir. Afganlar olarak iktidara gelen Abdallıların, Eftalit-Akhunların uzantısı olduğu kesinleşmiş durumdadır.

Bu arada Abdalılar, Gılcaylar veya Halaçlar, Çağatay Türkleri ve Taymaniler Afganlaşmış Türk kabileleridir.

Bugün Peştunların kalabalık bir bölümünü teşkil eden Gılcayların, tarihi kaynaklarda Halaç (Kalaç) Türkleri olarak geçtiğini biliyoruz. Bugün Peştuca, Gılcay olarak telaffuz edilen bu kabilelerin isminin aslında Halaç olduğu ve iktidarı kaybettikten sonra Afgan kabileleri ile kaynaşmış ve yavaş yavaş dillerini kaybetmiş oldukları tarihi kaynaklarda ayrıntılı şekilde verilmektedir.

Afganistan'ın Başkenti Kabil

Böylelikle Afganistan nüfusunun büyük bir çoğunluğu yani yüzde yetmişinden fazlasının Türkler ve Türk asıllı kavimlerden oluşmuş olduğu ortaya çıkmaktadır.

Afganistan'daki Türk nüfusu yirminci yüzyılın başlarında SSCB'nin kurulması sırasında gelişen bazı olaylar sonucu artmıştır. Daha sonra SSCB'de gelişen olaylar, baskı ve şiddet neticesinde kitleler halinde Afganistan'a Türk kökenli halkların göçünü arttırmıştır.

Türkiye ile Afganistan arasında yüzyıllar öncesine dayanan tarihi dostluk ilişkileri bulunmaktadır. 1747 yılında bu coğrafyada kurulan Afgan Devletini tanıyan ilk ülke Osmanlı Devleti olurken, 1923 de kurulan TBMM Hükümetini tanıyan ilk ülke de Afganistan olmuştur. TBMM Hükümetinin uluslararası alanda imzaladığı ilk antlaşmada Afganistan'la imzalamıştır.

1921 yılında imzalanan bu Askeri ve Teknik İşbirliği antlaşması ile Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal ATATÜRK, Afganistan'daki temel devlet kurumlarının tesisi için örneğin, Afganistan'da bilahre geleceğin Kabil Üniversitesi'ni oluşturulacak fakülteler arasında yer alacak olan ilk Tıp Fakültesi 1932 yılında, Prof. Dr. Kamil Rıfkı URGA tarafından, ilk Bakteroloji Bölümü 1932 yılında Prof. Dr. Zühtü BERKE tarafından, Afgan Ordusunda ilk Bando'nun teşkil edilmesi 1933 yılında Dz. Bando subayı Halil Recep ARMAN tarafından, Hukuk ve Siyasal Bilgiler Fakültesi ilk defa 4 Ekim 1938 tarihinde Prof. Dr. M.Ali DAĞPINAR tarafından kurulmuştur. Mühendislik Fakültesi ve Güzel Sanatlar Fakültesi'nin yanı sıra, Harp okulu ve Devlet Konservatuvarı, Türkiye tarafından Afganistan'da kurulan ilk kurumlar arasındadır. Bu yardımlar, yirminci yüzyılın devletten devlete kalkınma yardımlarının ilklerinden birini hatta muhtemelen ilkini teşkil etmektedir. Askeri personel, öğretim üyeleri, doktorlar, teknik uzmanlar ve diğer alanlar için eğitimciler göndermiştir. Afganistan Kralı Emanullah Han 20 Mayıs 1928 tarihinde Türkiye'yi ziyaret etmiş ve Atatürk'ün reformları ile genç Cumhuriyetin değerlerini ilham almış olarak ülkesine dönmüştür. Türkiye'nin Afganistan'a yardımları ve özel ilişkileri ve Kardeş Afgan halkına beslediği sevgi ve muhabbet tarihten günümüze kadar artarak devam etmiştir.

Türkiye ile Afganistan arasında diplomatik ilişkiler 1920'lerde başlamış olup Türkiye'nin Milli Mücadele döneminde doğulu devletler içersinde yakın münasebetler kurduğu ilk devlet Afganistan olmuştur. Türkiye ile Afganistan arasında ilk resmi ilişkileri kuran belge, 1 Mart 1921'de Moskova'da imzalanmış olan Dostluk anlaşması'dır. Anlaşma, Moskova'da bulunan Türk delegeleri Yusuf Kemal TENGİRŞENK ve Rıza NUR Bey'le Afganistan'ın Moskova olağanüstü elçisi Veli HAN arasında imzalanmıştır. Cumhuriyet dönemi, Türkiye'nin yurt dışındaki ilk resmi temsilcilikleri, Birincisi Azerbaycan'da ikincisi Afganistan'da açılmıştır.

Sovyet İşgali Döneminde Afganistan

Afganistan, 27 Aralık 1979'da Sovyetlerin işgaline uğramıştır. Sovyet işgali karşısında Afganistan'daki tüm etnik gruplar kısa sürede ulusal direnişe geçmişler ve 1980'in başlarında kendi örgütlerini kurmuşlardır. Bu örgütlenmeler arasında yalnız "Kuzey İttihadiyesi" denilen ve Türkiye'deki yaygın ismiyle "Kuzey Afganistan İlleri İslami Birliği" olarak bilinen örgüt Türk kimliği taşımıştır. 1980 yılının ortalarında Peşaver'de kurulan bu örgüt, Afganistan'daki diğer partilerde Türklere ikinci sınıf insan muamelesi yapılması ve dış kaynaklardan faydalandırılmamaları üzerine kurulmuştur.

Sovyetlerin Afganistan'dan çekilmesi

SSCB'nin Afganistan'dan çekilmesinin ardından Batılı ülkeler Kabil'in mücahitler tarafından işgale uğrayacağı düşüncesiyle 1989 başından itibaren Kabil'deki elçiliklerini boşaltmaya başlamışlardır. Türkiye ise Kabil'de maslahatgüzarlık düzeyinde bulunan personelinden tek bir diplomat dışında kalanları geri çekmemiştir.. Böylece Türkiye 1989–1992 arasında Kabil'deki diplomatik temsilciliğini açık tutan birkaç ülkeden biri olmuştur.

TİKA'nın Yaptığı Çalışmalar

Afganistan'ın jeopolitik konumu ve coğrafi yapısı ile tarihten gelen Türk-Afgan dostluğunun günümüzde en üst seviyede seyretmesinden dolayı, Türk halkının dost ve kardeş Afgan halkına yapmış olduğu faaliyetler içinde, Afganistan'ın yeniden imarı, halkın barış ve huzur içersinde hayatını idame ettirmesi için Türkiye Cumhuriyeti TİKA aracılığıyla birçok faaliyetlerde bulunmaktadır. Halk için sağlanan imkânlar artarak devam etmiş, bazı sektörlerde karşılaşılan aksaklıklar giderilmeye çalışılmış, ülkede istikrarın sağlanması refah seviyesinin yükseltilmesi, zarara uğrayan altyapıların yeniden yapılandırılması kapasite geliştirme ile eğitim ve sağlık alanında olduğu gibi diğer alanlarda da birçok projeler gerçekleştirilmiş olup, bazı projeler halen devam etmektedir. TİKA'nın sağladığı katkılarla Afganistan'da istikrarın

sağlanması, yoksulluğun ortadan kaldırılması, insan kaynaklarının geliştirilmesi ve Afgan halkının yararına olabilecek her alanda Türkiye'nin dost elinin uzatılması hedeflenmektedir.

20-21 Nisan 2005 tarihleri arasında Başbakan Recep Tayyip ERDOĞAN, Afganistan'a bir ziyaret gerçekleştirmiştir. Erdoğan, ziyaret kapsamında Afganistan İslam Cumhuriyeti Devlet Başkanı Hamit KARZAI ile görüşmüştür. Bu görüşme sonunda bir açıklama yapan Başbakan Erdoğan, "Ortak tarih, din ve kültür birlikteliği olan Afganistan'ın yeniden yapılandırılması kapsamında, güvenlik ortamının sağlanması, istikrara kavuşması ve kalkınmasına destek olunması konusunda Türkiye Cumhuriyeti olarak eskiden olduğu gibi bundan sonra da Afganistan'ın yanında olunacağını" ifade etmiştir.

Sonuç

Türkiye ile Afganistan arasında yüzyıllar öncesine dayanan tarihi dostluk ilişkileri bulunmaktadır. Türk halkının Afgan halkına sevgi beslediği gibi Afgan halkı da Türklere hep sevgi ve muhabbet beslemiştir. Afganistan'daki Türk Büyükelçilik binası, Kabil şehrinde bulunmaktadır. Büyükelçiliğin arazisi Amanullah HAN, döneminde Türkiye Cumhuriyeti'ne hediye edilmiştir. Taliban döneminde Kabil'deki yabancılara ait bütün binalar yağmalanmış olmasına rağmen Türk Büyükelçiliği zarar görmemiş olan tek büyükelçilik binası olmuştur. Türkiye tarafından Kabil'de yaptırılan ve Taliban rejimi boyunca açık kaldığı gibi adı da değiştirilmeyen Atatürk Çocuk Hastanesi, Bu durum, Afganistanlıların Türklere vermiş olduğu değer ve özeni ortaya koyması açısından oldukça önemlidir. Türkiye ile Afganistan arasında şimdiye kadar birçok anlaşmalar imzalanmış, Türkiye tarafından Afganistan'ın yeniden imarı için birçok alanda yardım ve katkı sağlanmıştır. Türkiye'nin bir özelliğide Afganistan'daki tüm kesimleri kucaklayan dostane yaklaşımı Afgan tarihinin bahse konu sıkıntılı yıllarında da değişmeden sürmüş ve Afganistan halkını oluşturan tüm kesimlere eşit mesafede olmuştur Türkiye 1 Kasım

2009 tarihinde Kabil Bölge Komutanlığını 1 yıl süre ile Fransa'dan devir almıştır.

Türkiye Afganistan'da güçlü bir ulusal Ordu ve etkin bir ulusal Polis gücü kurulmasının yalnızca ülkenin uzun vadedeki güvenliği için değil, Afganistan'ın ulusal birliği ve toprak bütünlüğü için de önem taşıdığına inanmaktadır. Türkiye her alanda verdiği desteği sürdürmekte olup, bu kapsamda Türk Silahlı Kuvvetleri, Afganistan Silahlı Kuvvetleri'nin ve Polisi'nin çağdaş normlarda bir güce sahip olabilmesi için çalışmalarını her geçen gün artırmaktadır.

Afganistan ile Türkiye arasında ilk defa 01 Mart 1921 tarihinde imzalanan ve 2003 yılında yenilenen Türk-Afgan İttifak Antlaşması ve Türkiye'nin Afganistan'ın Modernleşmesine katkıları çerçevesinde, Türkiye'de ve Afganistan'da Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından Afganistan Askeri Personeline eğitim vermeye başlanmış olup, bu eğitimler halen devam etmektedir. Afganistan'da görev yapan Türk Birliği'nin diğer güçlerden farklı yanı bölgede kalıcı bir barışın yerleşmesine katkıda bulunmak, Afgan halkının güvenliğini sağlayarak, azami ölçüde yardımcı olmaktır.

Türkiye, Afganistan'da barış ve istikrar için önemli bir diğer koşulun, yeniden imar projelerinin süratle yaşama geçirilmesi olduğu görüşündedir. Türkiye, bu bağluda özellikle eğitim, sağlık, tarım, ulaşım, alt yapının iyileştirilmesi ve kapasite geliştirme alanlarında aktif bir tutum benimsemiştir. Türkiye Afganistan'ın yeniden yapılanma sürecindeki gelişmesine katkı sağlayarak, uluslararası camiada saygın bir yer elde etmesine yardımcı olmak amacını taşımaktadır.

Türkiye, Afganistan'da, yaşanan gelişmeler sonrası, bu ülke ile mevcut ilişkilerinin "karşılıklı dostluk, sevgi ve saygı ile sorunların barışçı yollarla çözümü" ilkeleri çerçevesinde geliştirilmesi için her alanda katkıda bulunmayı sürdürmektedir Geçmişte olduğu gibi gelecekte de kardeş iki halkın aydınlık yarınlara işbirliği içinde yürüyeceklerine olan inancımız tamdır.

Turan CAN,
TİKA-Araştırmacı-Kabil-Afganistan.

Kaynaklar

- ◆ Afganistan Türkistanı, Mazlum Türklerin Ülkesi, İstanbul 2001
- ◆ Z.Velidi TOGAN, Umumi Türk Tarihine Giriş, İstanbul 1970
- ◆ Bilal N. ŞİMŞİR, Atatürk ve Afganistan, Ankara 2002
- ◆ Mehmet SARAY, Afganistan ve Türkler, Ankara 2002
- ◆ TİKA 2008 Faaliyet Raporu, Ankara 2009
- ◆ Geçmişten Günümüze Türk-Afgan İlişkileri,TCGKBY,Heyet Ankara 2009
- ◆ Esadullah OĞUZ, Afganistan, İstanbul 1999. Publisistika